

Pedagogická komunikace

11. lekce: Paralingvistické projevy

Mgr. Kateřina Lojdová, Ph.D.
lojdova@ped.muni.cz

Proxemika

- ▶ prostorové chování
- ▶ proxemika je sdělování oddálením či přiblížením
- ▶ vzdálenost může ovlivňovat mezilidskou komunikaci:
proxemika vyjadřuje vliv vzdálenosti na úroveň komunikace

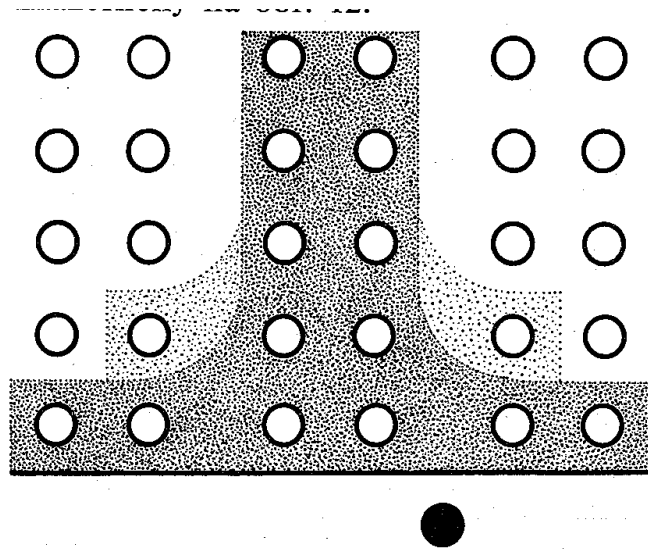
Proxemické zóny

- ▶ **Veřejná zóna:** 900 cm – 350 cm. Vnímáme při ní několik osob. Patří sem veřejné projevy.
- ▶ **Společenská zóna:** 350 – 120 cm. Setkáme se s ní při kontaktu v zaměstnání, úředních jednáních atd.
- ▶ **Osobní zóna:** rozmezí 120 – 45 cm. Jde při ní o důvěrnější sdělování informací.
- ▶ **Intimní zóna:** je od 45 – 0 cm. Týká se většinou pouze rodiny a nejbližších lidí.

Proxemika ve škole

- ▶ Ve škole jsou běžné situace, kdy je rozmístění účastníků neměnné. Jak může přesto učitel využívat prostoru třídy?
- ▶ Má tzv. sálové uspořádání vliv na pedagogickou komunikaci?
- ▶ Komunikuje učitel se všemi žáky stejně nebo jsou ve třídě místa s různou mírou aktivity?

Akční zóna učitele

Obr. 12 Akční zóna učitele v běžné učebně (hustější tečkování označuje rozsah zóny podle Adamse a Biddle, 1970; řidší tečkování podle Turnera, 1982. Učitel je vyznačen černě)

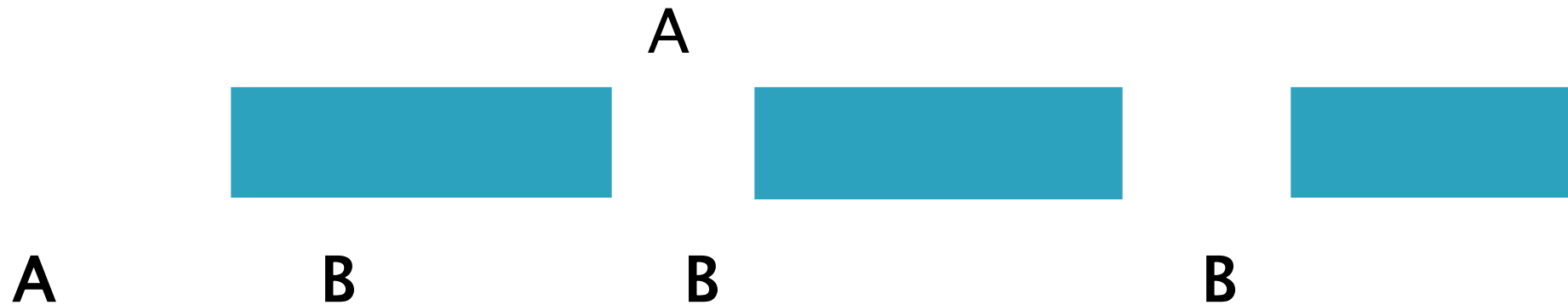
Gavora (1994) podobu této zóny vysvětluje tím, že velký význam zde má fyzická blízkost, kdy učitel komunikuje především s těmi žáky, kteří jsou k němu nejbližší a se kterými může navázat vizuální kontakt.

Vše jen v rukou učitele?

- ▶ **Ovlivňují žáci akční zónu a pedagogickou komunikaci?**
- ▶ Termín „zóna aktivní účasti“ používá Atwoodová a Leitnerová (in Mareš, Křivohlavý, 1995) pro pojmenování procesu, kdy je komunikace a podoba komunikačních zón ovlivňována zvýšenou aktivitou ze strany žáků.
- ▶ Schnitzerová a Kontírová (1995, 1996) doložily, že žáci sedící v zóně aktivní účasti nejen vykazují vyšší míru aktivity, ale zároveň vykazují nižší míru aktivity nežádoucí. Navíc žáci, kteří bývají označováni za prospěchově podprůměrné, častěji obsazují místa mimo fyzický a zrakový kontakt vyučujícího (tedy mimo zónu).

Která z uvedených situací je obvykle vnímána jako:

- a) kooperativní*
- b) konkurenční*
- c) Konverzační*

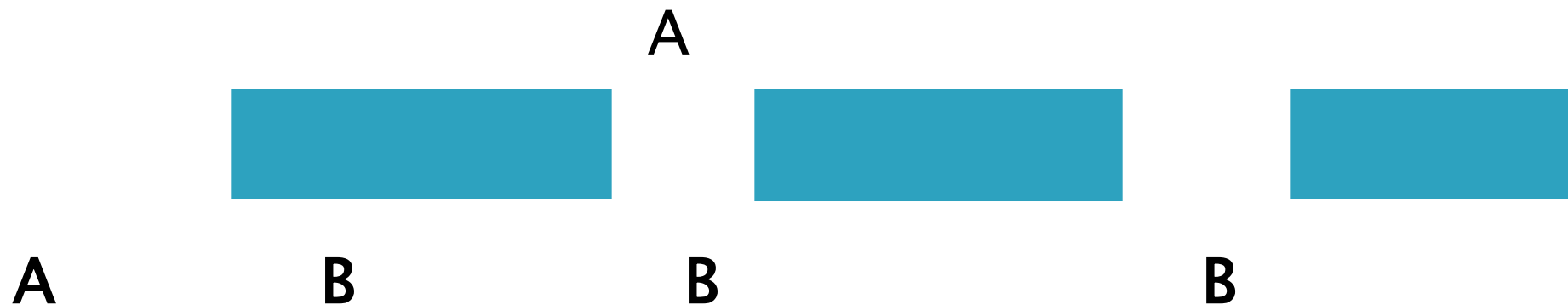

Jaké prostorové uspořádání byste zvolili?

a) Pro zkoušení žáka

b) Pro práci žáků ve dvojici

c) Pro spolupráci žáků na zadaném úkolu

Ukázka z výzkumů

- ▶ *Komunikační procesy na II. Stupni základní školy z hlediska prostorového uspořádání jednotlivých aktérů* (Veronika Domkářová):

<http://www.phil.muni.cz/journals/index.php/studia-paedagogica/article/view/201/316>

Pohyb vyučujících v prostoru třídy:

Chodci:

„Myslím, že jak změním jakoby tu pozici v tý třídě, když jdu dopředu, tak jakoby se ta pozornost prostřídá no...“

Myslivci:

: „No, u tabule, u stolku, a nebo si sednu na přední, doprostřed na lavici a tím pádem jako na lavici žákovskou.“

Strážci:

„Většinou sem, nesedím, ale stojím vedle stolku mezi prvníma lavicema u první a druhý řady. Často někdy chodím taky ještě na druhou stranu mezi druhou a třetí řadu.“

Ukážka z výzkumů

Keď zasadací poriadok funguje alebo učiteľsko-žiacke preferencie pri obsadzovaní priestoru školskej triedy (Jarmila Bradová)

Studia paedagogica Vol. 17, No. 2 (2012)